

СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА І КРИМІНАЛІСТИЧНІ ЗНАННЯ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ**FORENSIC EXAMINATION AND FORENSIC KNOWLEDGE IN EUROPEAN COUNTRIES**

Яремчук В.О., к.ю.н.,
асистент кафедри криміналістики
Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В.В. Сташиса
Національної академії правових наук України,
старший науковий співробітник лабораторії використання
сучасних досягнень науки і техніки у боротьбі зі злочинністю
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

На сьогодні науки судова експертиза та криміналістика постійно перебувають у розвитку та розширенні власних меж. Цьому сприяє міжнародне співробітництво та набування українськими судовими експертами та криміналістами європейського досвіду щодо інноваційних положень даних наук. Глобалізація як багатоаспектне явище спричиняє наслідки, які впливають на історичні долі народів на всіх континентах. Не омине глобалізація й питання судової експертизи і криміналістичних знань.

Аналізуючи останні дослідження варто сказати, що питанням щодо розвитку таких наук як судова експертиза та криміналістика приділяли увагу такі вчені, як В.А. Журавель, Н.І. Клименко, І.І. Когутич, Е.Б. Сімакова-Єфремян, М. В. Шепітько та ін.

Метою статті є розгляд питань щодо розвитку судової експертизи та криміналістичних знань в сучасних європейських країнах.

Розвиток судової експертизи і криміналістики різниться у європейських державах, що, насамперед, залежить від процесуального статусу судового експерта і виконуваних ним функцій. У Польщі немає визначення понять «експерт» і «судова експертиза». У Швеції судові експерти є «суддями фактів. Право на здійснення судово-експертну діяльність в Латвійській Республіці мають і державні і приватні експерти. У більшості держав Європи судові експерти є одночасно офіцерами поліції. В деяких європейських державах судові експерти працюють у структурі Міністерства юстиції або Міністерства оборони.

Досвід європейських країн у галузі судової експертизи і криміналістики необхідно застосовувати в Україні. Зокрема, відбуваються постійні взаємообміни судовими експертами України та країн Європи. Сьогодні є потреба на законодавчому рівні внести до Закону України «Про судову експертизу» доповнення щодо міжнародного співробітництва та обміну досвідом у галузі судово-експертної діяльності.

Можна зробити висновок, що здавна у країнах Європи не існувало єдиного підходу до визначення понять судова експертиза і криміналістика. Різний статус мають судові експерти у країнах Європи. Залежно від устрою держави, відрізняється і організація функціонування судово-експертної діяльності. На сьогодні для України є актуальним набування європейського досвіду у галузі судової експертизи і криміналістики як під час судово-експертної діяльності так і у науковій діяльності.

Ключові слова: інновації, криміналістичні знання, країни Європи, судова експертиза, судові експерти.

Today, forensic science and criminalistics are constantly developing and expanding their own boundaries. This is facilitated by international cooperation and the presence of Ukrainian forensic experts and criminologists of European experience regarding the innovative provisions of these sciences. Globalization as a multifaceted phenomenon causes consequences that affect the historical destinies of peoples on all continents. Globalization does not bypass the issue of forensic expertise and forensic knowledge.

Analyzing the latest research, it is worth saying that such scientists as V.A. Zhuravel, N.I. Klymenko, I.I. Kogutych, E.B. Simakova-Efremyan, M. V. Shepitko and others.

The purpose of the article is to consider issues related to the development of forensic expertise and criminalistics knowledge in modern European countries.

The development of forensic examination and criminology differs in European countries, which, first of all, depends on the procedural status of the forensic expert and the functions performed by him. In Poland, there is no definition of the terms "expert" and "forensic examination".

In Sweden, forensic experts are "judges of fact. Both state and private experts have the right to perform forensic expert activity in the Republic of Latvia. In most European countries, forensic experts are also police officers. In some European countries, forensic experts work within the structure of the Ministry of Justice or the Ministry of Defense.

The experience of European countries in the field of forensic examination and forensics must be applied in Ukraine. In particular, there are constant exchanges between judicial experts of Ukraine and European countries. Today, there is a need at the legislative level to make additions to the Law of Ukraine "On Forensic Expertise" regarding international cooperation and exchange of experience in the field of forensic expertise.

It can be concluded that for a long time in European countries there was no single approach to defining the concepts of forensic examination and criminalistics. Judicial experts have different status in European countries. Depending on the structure of the state, the organization of the functioning of forensic expert activity also differs. Today, it is important for Ukraine to acquire European experience in the field of forensics and criminalistics, both during forensic and scientific activities.

Key words: innovations, criminalistics knowledge, European countries, forensic examination, forensic experts.

Вступ. На сьогодні науки судова експертиза та криміналістика постійно перебувають у розвитку та розширенні власних меж. Цьому сприяє міжнародне співробітництво та набування українськими судовими експертами та криміналістами європейського досвіду щодо інноваційних положень даних наук. Так. Під час світової глобалізації зростає взаємозалежність країн світу, перетворення їх на єдиний глобальний організм, якому притаманні власні закони й тенденції розвитку. Глобалізація як будь-яке складне та багатоаспектне явище спричиняє наслідки, які суттєво впливають на історичні долі народів на всіх континентах. Не омине глобалізація й питання розвитку права і юридичних наук [1].

Аналіз останніх досліджень. Питанням щодо розвитку таких наук як судова експертиза та криміналістика при-

діляли увагу такі вчені, як В.А. Журавель, Н.І. Клименко, І.І. Когутич, Е.Б. Сімакова-Єфремян, М. В. Шепітько та ін.

Мета статті. Розгляд питань щодо розвитку судової експертизи та криміналістичних знань в сучасних європейських країнах.

Виклад основного матеріалу. В країнах Європи відсутнє єдине розуміння таких понять як «Судова експертиза», «Криміналістика» та «Судова наука». Судовий експерт, формулюючи висновки за експертним провадженням, користується методиками та технологіями, які виробляються саме цими науками в різних школах. Інститути та приватні компанії, що об'єднують таких судових експертів, у назвах відображають «Судову експертизу» Криміналістика традиційно є «материнською» наукою як для Судової експертизи, так і Судових наук в цілому, оскільки

запропонована методологія є первинною для цих наук. Предмет судової експертизи пов'язаний із Криміналістикою, оскільки дозволяє формувати й використовувати методи, що розроблені через застосування правил та алгоритмів, які були вироблені саме Криміналістикою [2, с. 94].

Розвиток судової експертизи і криміналістики різняться у європейських державах, що, насамперед, залежить від процесуального статусу судового експерта і виконуваних ним функцій. Приміром, у Польщі немає визначення понять «експерт» і «судова експертиза». Там судовий експерт це: «науковий суддя», «помічник суду», «свідок», «самостійний учасник судочинства». У Швеції судові експерти є «суддями фактів», і можуть приймати участь у судових засіданнях як учасник колегії суддів. У більшості європейських країн, судово-експертні установи здійснюють свою діяльність спільно з поліцейськими організаціями під юрисдикцією Міністерства внутрішніх справ [3]. Право здійснювати експертну діяльність в Латвійській Республіці належить як державним, так і приватним експертам. Так, державними експертами є особи, які проводять діяльність у державних судово-експертних установах; приватними експертами є особи, які не працюють у державних експертних установах, а запрошуються для здійснення експертизи через укладення цивільно-правових договорів, як самозайняті особи або як судові експерти, які входять у професійні недержавні асоціації [4, с. 160].

У більшості країн Європи судові експерти водночас є офіцерами поліції. В деяких європейських державах судові експерти працюють у структурі Міністерства юстиції або навіть Міністерства оборони, приміром, у Франції. Сьогодні судово-експертні установи поліції країн Європи є ефективною основою організації судової експертизи в європейських державах [5, с. 37, 51]. Так, наприклад, у Німеччині в кожній землі функціонує своя незалежна судово-експертна лабораторія. Крім того, федеральні поліцейські формування мають власні відділи судових досліджень для проведення спеціальних експертиз і досліджень, а також власні бази даних криміналістичної значимої інформації (das Bundes kriminalamt). У Франції існують декілька регіональних експертних лабораторій з центральною лабораторією в м. Ліоні. У невеликих європейських державах, таких як Нідерланди працює є тільки одна судово-експертна лабораторія [6, с. 131].

Як зазначає А.Р. Русецький, за роки незалежності, Україною укладена низка міжнародних договорів щодо

співпраці у галузі судово-експертної діяльності із європейськими країнами та країнами близького і далекого сходу (Естонією, Грузією, Казахстаном, Латвією, Литвою, Молдовою, Узбекистаном, В'єтнамом, Китаєм, Македонією, Монголією, Польщею, Чехією та ін.). Ці акти встановили процедуру виклику експертів за кордон, гарантії захисту експертів, право на відшкодування експерту витрат на проїзд і перебування, право на оплату виконаної роботи та ін. Передбачено здійснення спільної наукової роботи з основних проблем судової експертизи, удосконалення наявних і створення нових методів і методик судової експертизи, обмін досвідом щодо інноваційної експертної практики [7, с. 161].

Досвід європейських країн у галузі судової експертизи і криміналістики необхідно застосовувати в Україні. Зокрема, відбуваються постійні взаємообміни судовими експертами України та країн Європи. Так, експерт Київського інституту судових експертиз взяв участь у програмі обміну CEPOL 2021. У Словаччині він ознайомлювався із дослідженнями у галузі ідентифікаційних лазерних принтерів, документів особи, підробних банкнот різних країн, встановлення послідовності нанесення рукописних записів і друківаних текстів без їх спільних місць перетину [8]. На переконання Дмитрієвої К.С., доцільно на законодавчому рівні внести до Закону України «Про судову експертизу» низку доповнень щодо міжнародного співробітництва судово-експертних установ, а також передбачити внесення відповідних змін до процесуального законодавства. Зокрема, повинно бути розроблено та впроваджено Стратегію розвитку міжнародного співробітництва судово-експертних установ України з компетентними органами іноземних держав та міжнародних організацій для забезпечення якості досліджень, застосування передових технологій та досвіду, вирішення стратегічних завдань, що виникають у нових соціально-політичних і економічних умовах [9, с.291].

Висновки. Таким чином, здавна у країнах Європи не існувало єдиного підходу до визначення понять судова експертиза і криміналістика. Різний статус мають судові експерти у країнах Європи. Залежно від устрою держави, відрізняється і організація функціонування судово-експертної діяльності. На сьогодні для України є актуальним набуття європейського досвіду у галузі судової експертизи і криміналістики як під час судово-експертної діяльності так і у науковій діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сімакова-Єфремян Е. Б. До питання взаємозалежності європейських інтеграційних процесів і тенденцій інтеграції спеціальних знань в Україні *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. Харків: Право, 2017. Вип. 17. С. 152-158.
2. Шелітько М. В. Концептуальні засади розвитку криміналістики та судових наук. *Архів кримінології та судових наук*. 2020. № 1. С. 89-97.
3. Скрипник Марина. Світовий досвід у судово-експертній діяльності. URL: <https://ua-expert.com/ua/news/svitoviy-dosvid-u-sudovo-ekspertniy-diyalnosti/>
4. Шуневич К.А. Судова експертиза у кримінальному процесі Латвії. *Криміналістика і судова експертиза*. Київ: Міністерство юстиції України, 2020. Вип. 65. С.159-169.
5. Полянський Антон, Габрієле Юодкайте-Гранскієне. Зарубіжний досвід взаємодії судово-експертних установ між собою та з правоохоронними органами й можливості його використання в Україні *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. Харків: Право, 2021. Випуск 2 (24). С. 26-51.
6. Гузела М., Канцір В. Зарубіжний досвід організації судово-експертної діяльності в процесі здійснення кримінального переслідування URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2019/sep/18385/21.pdf>
7. Русецький А. А. Про організацію судово-експертної діяльності: міжнародний аспект. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. Харків:Право, 2017. Вип. 17. С. 157-165.
8. Судовий експерт КНДІСЕ Сергій Науменко відвідав Словаччину за програмою обміну CEPOL <https://kndise.gov.ua/sudoviy-ekspert-kndise-sergij-naumenko-vidvidav-slovachchynu-za-programoyu-obminu-cepol/>
9. Дмитрієва К.С. Актуальні напрями розвитку міжнародного судово-експертного співробітництва. *Юридичний науковий електронний журнал*. С. 288-291.